

Espoon kaupunkipolut **LEPPÄVAARA**

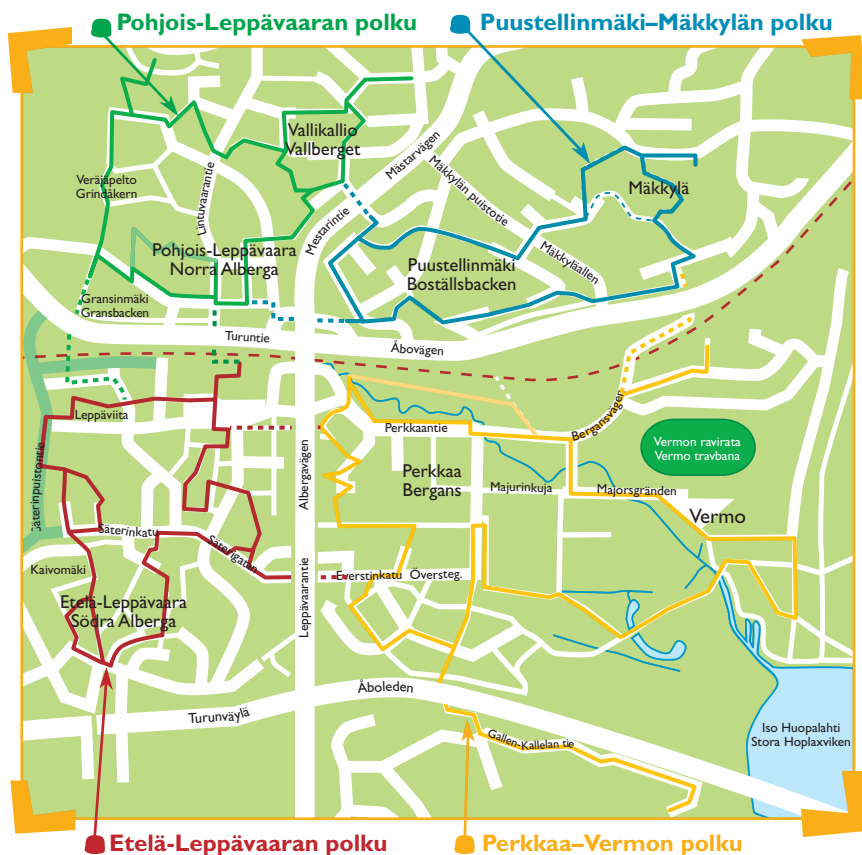
Kulttuuri
ESPOO
KulturESBO

Leppävaara

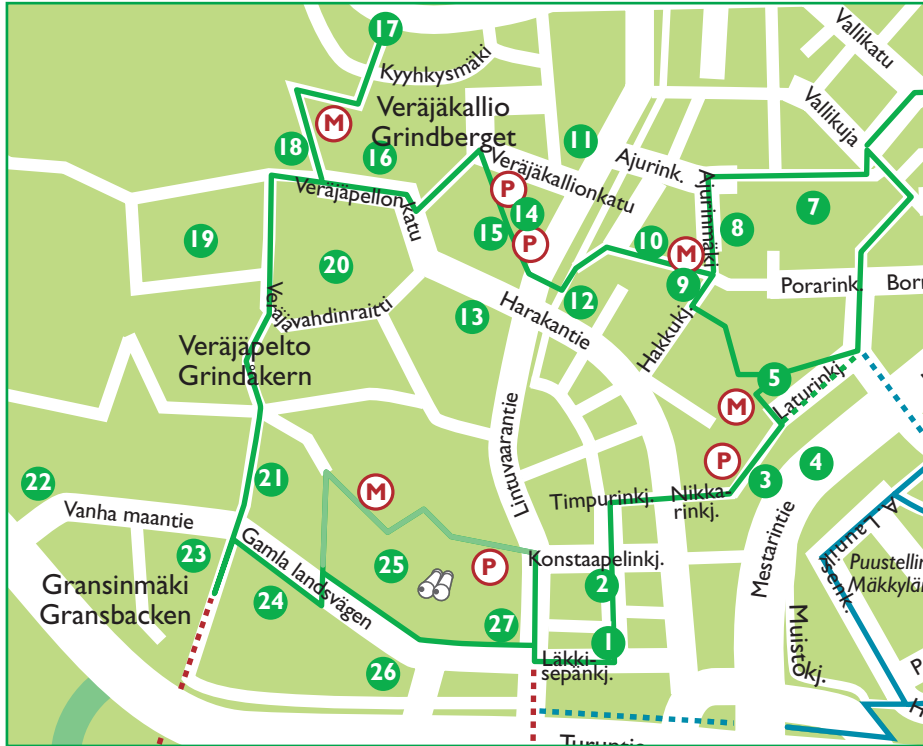
Leppävaaran kaupungistuminen käynnistyi rautatiesisäkkeen avaamisen (1904) jälkeen, kun Albergan kartano, Bergansin ratsutila ja Mäkkylän sotilasvirkatalo alkoivat palstoittaa tontteja. Albergan huvilayhdyskunnan asemakaavan teki Lars Sonck vuonna 1908. Eliel Saarisen modernissa Suur-Helsinki-suunnitelmassa (1918) Albergan ja Björnvikin puutarha-kaupungit oli liitetty Helsinkiin raideyhteyksin. Itsenäistymis- tai alueiitossuunnitelmia tehtiin sen jälkeen joka vuosikymmenellä, kunnes Espoosta tuli kaupunki 1972.

Monikonpuron laaksoa ympäröivien mäkien satavuottaista huvila-asutuksesta puutarhoineen näkyy vielä muutamia jälkiä kaupunkimiljöössä, jossa nykyisin asuu yli 17 000 asukasta. Leppävaara on Espoon urbaanein alue sekä liikenteen ja kaupan keskittymä, jota kehitetään yhtenä Espoon viidestä kaupunkikeskuksesta.

Kaupunkipolut on suunniteltu kuljettavaksi kävelen ja saattavat sisältää metsä- tai mäkiouksia, jotka eivät kaikissa olosuhteissa sovellu liikuntarajotteisille tai mahdollista kulkua esimerkiksi lastenrattaiden tai apuvälineiden kera.

POHJOIS-LEPPÄVAARA (noin 3 km)

P Portaat **M** Mäki Näköala Oikopolku Yhdyspolku Kiertotie

1 • Läkkitori

Espoon vilkkain tori, Läkkitori, rakennettiin nykymuotoonsa vuonna 1985. Se sijaitsee historialliselta Kuninkaantieltä Bembölestä Helsinkiin poikenneen rantalenkin varrella. Alueen nimistö on johdettu Harakan työväenasutuksen ammattiperinteestä. Vallityömaiden aikaan (1915–17) torin paikalla oli hevoshaka, II maailmansodan vuosina helsinkiläistenkin perunapello ja 1940-luvulta leppävaaralaisten talkoilla rakentama urheilukenttä. Torin varrella sijaitsee Kauppakeskus Galleria.

2 • Leppävaaran raitti

Pohjois-Leppävaarassa on tiivis ja mittakaavaltaan inhimillinen 1980-luvun kaupunkimiljö. Sen runkona on puoli kilometriä pitkä Leppävaaran raitti, jossa järjestetään Leppävaara-seuran vuotuiset Raittikarnevaalit syyskuun alussa. Torin ja raitin painumat johtuvat maa-aineksesta, joka oli 2 500 vuotta sitten vielä merenpohjaa.

3 • Ylänteen huvila

Huvilan rakennutti kupariseppeä Mauno Fredrik Hättinen ilmeisesti 1910-luvulla. Toden-

näköisesti Eliel Saarinen on suoraan tai välillisesti vaikuttanut rakennuksen kansallisromanttishenkiseen arkkitehtuuriin, sillä Hätisen liike suoritti Helsingin rautatieaseman tornin kattamistyöt. Huvilan yksityiskohdat ovat poikkeuksellisen hyvin tehdyt ja erittäin koristeelliset.

4 • Kehä I

Suomen vilkkain tie, Kehä I, valmistui vuonna 1980. Sitä käytetään tällä kohtaa yli 63 000 ajoneuvoa vuorokaudessa. Liikenteen kasvavan tilantarpeen ja melun johdosta Postipuunmäkeen on suunnitteilla tunneli, jonka myötä vanha tieura vapautuisi rakentamiselle.

5 • Laturinkallio

Keisari Nikolai II rakennutti

Pietarin suojaksi laajan linnoitusjärjestelmän, johon kuuluvia Helsingin maa- ja merilinnoituksen valleja kaivettiin Espoossa vuodesta 1915 aina 1917 vallankumoukseen saakka. Linnoitustöissä oli mukana suuri joukko pääkaupunkiseudun asukkaita sekä venäläisten Kaukoidästä tuomia sotavankeja. Laturinkalliossa on näkyvissä osa vanhaa yhdys- ja taisteluhautaa. Polut ja silta rakennettiin vuonna 2003. Linnoitus on rauhoitettu muinaismuisto.

6 • Vallikadun tammi

Yli 350 vuotta vanha tammi on yksi Espoon komeimmista. Sillä on ympärysmittaa yli kolme

metriä. Puu rauhoitettiin 9.8.1956.

7 • Vallikallio

Lähtienoon korkein kalliokumpare Porarinkadun pohjoispuolella kohoaa 50 metriä merenpinnan yläpuolelle. Linnoitus on rauhoitettu muinaismuisto ja siitä on jäljellä 14 suojarakennusta, yksi tykinalusta, kahdeksan tulasemaa ja paikka neljän 229 mm:n mörssärin patterille. Presidentinlinnan matot tuotiin tuulettamaan näille kallioille 1930-luvulla.

8 • Kivilajikontakti

Kallioliikkaus paljastaa, miten vaalea, karkearakeinen pegmatiitti on tunkeutunut tummempaan, liuskeiseen granodioriittiin noin 1 800 miljoonaa vuotta sitten sulassa tilassa ja kymmenien kilometrien syvyydessä. Kalliiossa on näkyvissä tummia venyneitä juonia ja sulkeumia.

9 • Valumuotti

Valumuottia käytettiin tykinalustojen valmistamiseen Helsingin maa- ja merilinnoituksen rakentamisen yhteydessä. Nykyisin se toimii kukkapenkkinä näköalapaikalla, jonka peittää alapuolelle rakennettu uusi kerrostalo. Sireenipensas on vanhaa kantaa Harakan torpan pihasta.

10 • Åbergin talo

Bergansin palsta-alueen ainoan säilyneen huvilan rakensi rakennusmestari Johan Henrik Malk Helsingistä tuoduista purkuhirsistä noin vuonna 1910. Paikallisen rakennushistorian kannalta arvokkaassa rakennuksessa on yhdistetty erikoisella tavalla torni ja harvinaisen toisen kerroksen lasiveranta. Talo sijaitsi aikanaan yksin pienen mäen juurella, mutta

on sittemmin joutunut puristuksiin kerrostalojen keskelle. Näyttelijä Elli Tompuri asui talossa vuosina 1915–19. Vuodesta 1919 lähtien Helsingin rouvasväenyhdistys piti talossa lastenkotia, kunnes 1929 tontin osti Axel Herman Åberg. Talo peruskorjattiin Leppävaara-seuran aloitteesta ja se toimii kaupungin omistamana Lasten talona.

11 • Valon tammi

Tammi on istutettu Valon talon pihaan 1920-luvulla. Tontilla toimi aikoinaan Leppävaaran ensimmäinen elokuvateatteri Kino Pirtti.

12 • Harakan torppa

Harakka oli yksi Albergan kartanon kahdeksasta torpasta. 1860-luvun kartalla se on merkitty autioksi nimellä Gammelbacka. Myöhemmin Harakka kuului Albergasta 1911 erotettuun Leppävaaran kartanoon, jolloin siinä asui kartanon renkejä ja muonamiehiä. Torppa antoi aikoinaan nimen koko alueelle. Pahamaineisena tunnetuksi tulleen Harakan nimi muutettiin 1960-luvun alussa Lintuvaaraksi. Torpan alue jäi Lintuvaarantien ja Harakantien risteysalueen levennyksen alle 1970-luvun alussa.

13 • Leppävaaran koulukeskus

Leppävaaran koulun vanhin osa valmistui vuonna 1939 suunnittelijanaan Kaj Salenius. Rakennus edustaa tyyllisesti siirtymävaihetta klassismista funktionalismiin. Ikkunoiden kehykset, katon muoto ja yleinen symmetria ovat klassisia piirteitä kun taas porrashuoneen esittäminen julkisivussa suuren ikkunan avulla on funktionalismille ominaista liikkeen ja valon korostamista.

Veräjähellon koulu valmistui 1967. Sen

pihalla betonista valettu Luna-koira katsoo kuuta.

Veräjähellon koulun yhteydessä toimivat myös Vallivaaran koulu sekä Veräjänkylmän koulu, joka on valtion varoin rakennettu kuulovammaisten ja dysfaatikkojen erityiskoulu. Rakennus valmistui 1982 ja sen suunnitteli Espoon tekninen keskus (Tuula Jussila ja Rauno Uski). Huomaa reliefi julkisivussa.

14 • Leppävaaran kirkko

Kirkon suunnitteli Olli Kuusi ja se valmistui vuonna 1979. Käsinmuuratut punatiiliseinät ja bastionimuoto poikkesivat aikansa arkkitehtuurin valtavirrasta. Leppävaaran kirkko tuo mieleen vanhan luostarin suljettuine sisäpihoineen ja arkadeineen. Leppävaaran seurakunta perustettiin 1.1.1964 ja siinä on nykyisin 27 000 jäsentä.

15 • Veräjäkallio

Kallio on granodioriittia. Se tunkeutui kivisulana ympäröiviin muinaisen merenpohjan vulkaanisiin kiviin. Kiven pinnassa nähdään jäätikön uurteita. Kalliolla kasvaa pihlajaa, joka on muinaissuomalaisten pyhä puu.

16 • Veräjähellonkadun huvilat

Upeasti säilyneet huvilat ovat jäljellä 1910-luvulla rakennetusta huvilayhdyskunnasta. Huviloiden terassien rakentamisessa on käytetty muinaisrannan rantakiviä. Kadun toisella puolella on kaupungin nuorisotila.

17 • Kyyhkysmäen siirtolohkare

Kyyhkysmäki 18:n ja 20:n välissä on suuri siirtolohkare graniittigneissia. Porausjäljistä päätellen se on räjäytyksen seurauksena haljennut. Siirtolohkare on ollut lasten leikki- paikka ainakin 1900-luvun alusta lähtien.

18 • Albergan rautakaivos

Kaivosmiehet Josef Hammar ja Isak Sik löysivät Albergan kartanoon kuuluvalta alueelta malmisuonen 1840-luvun alussa. Kaivoksen malmin rautapitoisuus oli 23–31 %. Siitä louhittiin vuosina 1844–51 yhteensä noin 120 tonnia malmia. Kaivos on muinaismuistolain suojaama, nykyisin veden täyttämä ja aidattu. Lähistöltä on löydetty myös kivikautinen asuinpaikka.

19 • Leppävaaran urheilupuisto

Espoon suurimmalla stadionilla on 2 800 katettua istumapaikkaa. Katsomorakennuksessa on kuntosali ja juoksusuora. Talvisin puistosta pääsee hiihtämään päälataa pitkin mm. Karakallioon, Tapiolaan, Keskuspuistoon ja Nuuksioon. Lisäksi urheilupuiston alueella toimii monipuolinen urheiluhalli ja uimahalli. Uimahallin aulassa on Olavi Valavuoren konstruktivistinen, punahehkuinen mosaiikki-teos Spektri vuodelta 1972.

20 • Leppävaaran lukio

Liikuntapainotteisessa lukiossa on valittavana 19 liikuntakurssia. Vuonna 1955 perustetussa koulussa on nykyisin noin 350 oppilasta.

21 • Laurean kampus

Kampus valmistui vuosina 1969–72 Espoon kauppakoulun, työväenopiston ja pääkirjaston käyttöön. Sen suunnittelivat Timo ja Tuomo Suomalainen. Kauppakoulun laajennus valmistui 2002 (suunnittelija Timo Suomalainen). Osittain valkoinen lisärakennus kytkee kalliorinteeseen sulautuvan kokonaisuuden Vanhan maantien toisen puolen rakennuksiin. Pääoven edessä on Erkki Kannoston Lampaankantaja vuodelta 1973. Laajennuksen jälkeen kauppakoulun rakennus tuli kokonaan Laureammattikorkeakoulun käyttöön. Opiskelijoita on 2 350.

22 • Kilon krouvi

Krogenin mäellä on ollut Kilon kartanon krouvi ainakin jo vuonna 1704. Tässä kohtaa erosivat toisistaan Kuninkaantieltä Bembölestä Helsinkiin vievä haara ja sen suoraan peltojen poikki kulkeva talvitie. Kilon kartanon omistajan, sotakamreeri Johan Agricolan ehdotus

perustaa kestikievari hyväksyttiin vuonna 1822. 1830-luvun alussa kievari siirrettiin Gransinmäelle. Vielä vuonna 1920 Krogenin mäellä oli asuinrakennuksia, joista on jäljellä rakennusten kivijalkoja. Krogenin lähellä Vanha maantie ylittää Monikonpuron pitkin osittain uusittua kiviholvisiltaa.

23 • Gransinmäki

Omaleimainen, osin rappeutunut alue Kilon ja Bergansin tilojen rajalla. Kestikievarirakennus on historiallisesti ja maisemallisesti tärkeä: tiilikattoisen rakennuksen runko on leveähkö ja huomattavan pitkä, seinät on pystylaudoitettu ja punamullattu. 1830-luvulla Krogenin mäeltä Gransinmäelle siirretty kestikievari oli kaukana pääteiden risteyksestä ja siirrettiin takaisin Glimsiin vuonna 1891. Rakennus toimi sittemmin Kilon kartanon työläisasuntona.

Thorstorp on kaksikerroksinen puuseppä Landenin suunnittelema hirsirakennus, jossa on leveä poikkisiipi. Se valmistui syksyllä 1911, vuonna 1909 perustetun Hembygdens vännen i Alberga rf:n seurantaloksi Kilon kartanolta ostetulle tontille. Rakennus on toiminut kouluna sekä kirkkona ennen Leppävaaran kirkon (nyk. Perkkaan kappeli) valmistumista ja oli vuosina 1915–17 venäläisten sotilaiden käytössä.

24 • Evtek

Espoon–Vantaan teknillinen ammattikorkeakoulu perustettiin teknillisinä oppilaitoksena vuonna 1985 ja sen linnamainen rakennus valmistui vuonna 1988 suunnittelijanaan Hannu Jaakkola. Etupiha avautuu Vanhalle maantielle muodostaen yhtenäisen kampusalueen vastapäisen Laurean kanssa. Torniaihe toistuu erillisessä piharakennuksessa.

25 • Nupukivenkallio

Helsingin maa- ja merilinnoituksen tarkoitus oli suojata Pietaria saksalaisten mahdolliselta hyökkäykseltä. Kilon kartanon maastossa, Nupukivenkallion tukikohdassa, käytiin taisteluja saksalaisten ja punaisten välillä Suomen kansalaissodan loppuvaiheessa huhtikuussa 1918. Tukikohta on rauhoitettu muinaismuisto. Kallion eteläpuolelta louhittiin mukulakiveä Helsingin Mannerheimintielle vuonna 1925.

26 • Leppävaaran VPK

Nykyinen paloasema valmistui vuonna 1989 (suunnittelija arkkitehtitoimisto Pertti Neva). Vuonna 1925 perustetun Vapaalokunnan lipun suunnitteli Akseli Gallen-Kallela.

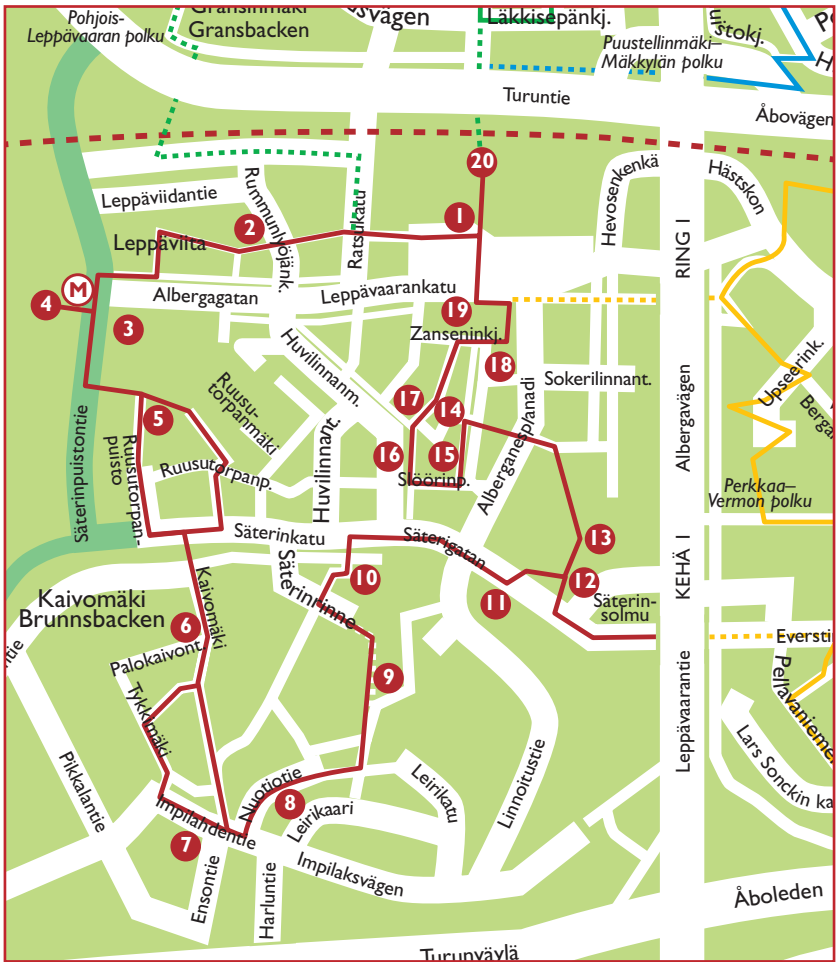
Vakinaisen palokunnan reservinä on Espoossa kaikkiaan yhdeksän sopimuspalokuntaa. Länsi-Uudenmaan pelastuslaitoksen Espoon viides aluepaloasema on suunnitteilla VPK:n viereen.

27 • Lähivakuutus-ryhmän talo

Talo valmistui vuonna 1991 suunnittelijanaan arkkitehtitoimisto Ruokosuo. Sen pääoven edessä on Kari Juvan kubistishenkinen pronssiveistos Lämmin sade vuodelta 1997.

Vuonna 1770 kuningas Adolf Fredrik antoi pitäjien paloapuyhdistysten perustamisesta lain, josta paikallisen lähivakuutustoiminnan lasketaan alkaneen. Palo-, eläin- ja vahinkovakuutusyhdistysten jälleenvakuuttajat yhdistyivät Lähivakuutus-yhtiöksi vuonna 1983.

ETELÄ-LEPPÄVAARA (noin 3 km)

M Mäki Yhdyspolku

I • Kauppakeskus Sello

Sello on Suomen kolmanneksi suurin kauppakeskus, jossa on 160 erikoisliikettä ja kaksi päivittäistavara-kaupan suuryksikköä. Se valmistui vuosina 2003–2005 suunnittelijanaan arkkitehtitoimisto Helin & Co. Kauppakes-

kuksen paikalla oli aiemmin Suomen ensimmäinen hypermarket, vuonna 1971 avattu Maxi-market.

Uuden Viaporintorin nimi viittaa Suomalinnalle, jonka rakennusaikaiset komendantit asuivat Albergan kartanossa. Torin laatoitukset

kuvaavat vuosien 1915–17 vallityömaan venäläisen sotilasleirin teltojen paikkoja.

Leppävaaran aluekirjasto on Espoon suurin kirjasto. Kirjastossa on useita julkisia taideteoksia, ja sen tiloissa toimii Leppävaaran yhteispalvelupiste.

400-paikkainen Sellosali on akustisesti yksi pääkaupunkiseudun korkeatasoisimmista musiikkisaleista.

Ratsutorin kupeessa olevan liike- ja asuintalossa on Lasten kappeli Arkki, jonka on suunnitellut sisustusarkkitehti Anni Sund. Talon seinässä on kuparinen valaistu enkeli.

Musiikkiopisto Juvenalia on yksityinen taideoppilaitos, jossa järjestetään musiikin perusteiden sekä musiikkiopistoasteen opetusta.

2 • Leppäviidan ekokortteli

Keskeinen päiväkotikoti valmistui vuonna 2004. Ekokorttelin teema näkyy aurinkopaneeleissa ja viljelypaloilla. Ympäriällä avautuvassa laakossa jo tuhansia vuosia virrannut Monikonpuro saa alkunsa muutaman kilometrin päästä pohjoisesta Äijässuolta ja virtaa mereen Iso-Huopalahdessa.

3 • Ruusutorpan koulu

Espoon suurin koulu valmistui kahdessa vaiheessa vuosina 2002–2004 suunnittelijanaan arkkitehtitoimisto Tilatakomo. Koulu on ekologisesti suunniteltu, esimerkiksi osassa luokkia on painovoimainen ilmanvaihto. Luokkasiipien kattoja peittää turve ja siipien väliin jää eri-ikäisille oppilaille tarkoitettut ”kotipihat”. Iltaisin rakennus on aikuisopetuksen ja harrastustoiminnan käytössä.

4 • Keskiaikainen kylänmäki

Säterinniityn metsäsaarekkeella sijaitsi kes-

kijalla Konungsbölen kylä. Nyttemmin alue toimii golfin harjoituskenttänä. Säterinpuiston tiestä on suunniteltu läpiajokatua ns. Puolen Kilon liittymään Turunväylälle.

5 • Etulinja

Helsingin maa- ja merilinnonituksen tukikohdan taisteluhauta, jota tukevat tykistöasemat ovat nykyisellä Perkkäällä. Linnonitus oli osa venäläisten 1914–17 rakennuttamaa Pietarin kaupungin puolustusjärjestelmää.

6 • Kaivomäen huvilat

Rautatieaseman avaamisen jälkeen (1904) aloitti Oy Alberga Ab kartanon maiden palstoituksen huvilatonteiksi Lars Sonckin suunnitelman mukaan. Friisinmäkeen rakennettiin parikymmentä suurehkoa villaa, joille oli tyyppillistä kaksikerroksisuus ja katonharjalla oleva pieni ”lyhty”. Suuri osa huviloista on nykyään purettu, mutta alueen luonne on säilynyt. Kaivomäestä on talvisin yhteys Espoon kaupungin ylläpitämälle pääladulle.

7 • Rintamamiestalot

Friisinmäen rintamamiestalot rakennettiin vuonna 1947. Tyypitaloja on muutamaa versiota, joissa kaikissa savupiippu on keskellä ja neljä huonetta tulisijoinen sen ympärillä. Jyrkkä katto mahdollistaa ullakkokerroksen, jonka saattoi vuokrata. Kaupungeissa talot sijoitettiin pitkulaisten tonttien kadunpuoleiseen päähän, jotta takapihalle jäi tilaa hyötypuutarhalle.

8 • Säterinmetsä

Tiiviin ja matalan rakentamisen koealue, jossa on pienen eteläeurooppalaisen kaupungin tuntua porttikäytävineen ja kujineen. Leiri-

kaaren ja Nuotiotien persoonalliset kytkeyty pientalot on toteutettu omatoimisesti ns. hartiapankin avulla. Leiritorin kohdalla oli rantakallio, jota meri huuhteli vielä 3 000 vuotta sitten.

9 • Tykkitie

Helsingin maa- ja merilinnoituksen puolustus perustui jalkaväkeen ja sitä tukevaan vahvaan tykistöön. Tukikohdat muodostuivat taisteluasemista ja tykkipattereista ammusvarastoi-neen. Erityisesti huomioitiin linnoituslaitteita yhdistävät tykkitiet, joita pitkin joukkoja ja kalustoa voitiin siirtää taistelujen aikana. Yhdystiet eli tykkitiet tehtiin makadamista (murskatusta kivistä) ja mukulakivistä. Tällä kohden on pikaraitiotievaraus.

10 • Säterinrinteen asuinkerrostalot

Säterinrinne 2 ja Säterinkatu 8 valmistuivat vuonna 2002. Espoon kaupunki järjesti tontista suunnittelukilpailun, jonka voitti arkkitehtitoimisto Brunow & Maunula yllättävällä betonielementtiratkaisullaan. Taiteilija Zoltan Popovitsin Pohjantähkivi on kallion päällä seisova paasi, jonka reiästä näkyy aina Pohjantähti.

11 • Teknologianeliö

Kehät I ja II, Länsiväylä ja Turunväylä rajaavat Espoon ns. teknologianeliön, jonka reunoille sijoittuu merkittävä osa Suomen korkean teknologian tutkimuksesta, opetuksesta ja yritystoiminnasta.

Yrityspuisto Quartetto valmistui vuonna 2001. Linnoitustien toisella puolella on laajennusosa Quartetto Plus, jonka ensimmäiset rakennukset valmistuivat vuonna 2003.

12 • Puutarhurin mökki

Perkkää–Vermo ry:n talkoovoimin kunnostama mökki on rakennettu 1800-luvulla ja siirretty tähän tuntemattomasta paikasta vuonna 1917.

13 • Albergan kartano *)

14 • Ruusutorpan väestönsuoja

Ruusutorpanmäessä on lähiympäristön kiinteistöjä palveleva kalliosuoja, joka toimii normaaliaikana pysäköintikäytössä.

15 • Parkvilla

Parkvillan rakennutti vuosina 1908–09 Forsténin perhe. Huvilan suunnittelijaksi arvellaan Lars Sonckia, joka oli Forsténin perhetuttu ja joka laati alueen asemakaavan vuonna 1908.

*) ALBERGAN KARTANO

Albergan ensimmäinen päärakennus sijaitsi nykyisen Kehä I:n toisella puolella Perkkäällä, nykyisessä Kersantinpuistossa (katso s. 14). Kartanon perusti majuri Johan Gyldenär vuonna 1622, kun Ruotsin kuningas Kustaa II Aadolf lahjoitti tälle yhdeksän Storhoplaksin tilaa kiitokseksi palveluksista kruunulle. 1700-luvulla alueella sijaitsi barokkityylinen puisto, joka muodostui geometrisistä, kiveyksillä korotetuista terasseista. Osa kiveyksistä on vielä näkyvissä. Näillä kasvoivat mm. kartanon hedelmä-, yrtti- ja kukkatarhat. 1800-luvulla alue oli englantilaistyylisiä maisemapuutarhaa. Albergan toinen päärakennus (1803) sijaitsi nykyisen Leppävaaran ammattikoulun kohdalla ja purettiin 1950-luvun lopulla.

Nykyisen kartanon, uuden Albergan rakennutti konsuli Feodor Kiseleff vuonna 1874. Kesä-huvilaksi suunnitellun talon piirsi arkkitehti Frans Ludvig Calonius. Hollantilaista uusrenessanssia

Rakennus on edustava esimerkki 1910-luvun huvila-arkkitehtuurista. Espoon kaupungin omistama Parkvilla on suojeltu ja se toimii nykyään Leppävaaran kotiseututalona, jossa sijaitsee mm. Espoon Kaupunginosayhdistysten Liiton toimisto.

16 • Lövkulla

Huvilassa toimi Leppävaaran ensimmäinen apteekki 1954–63, josta muistona on talon oven päivistysluukku. Rakennus on nykyisin yksityisasuntona.

17 • Rosavilla

Tersmedenin 1700-luvulla rakennuttama huvila purettiin 1970-luvulla, mutta osat merkittiin ja varastoitiin. Vuonna 1984 kaupunki pystytti Rosavillan pienenettynä uudelleen Gumböleen golf-kentän kerhorakennukseksi.

18 • Albergan esplanadi

Puiston mitat ovat samat kuin Helsingin esplanadilla. Kirsikkapuistossa kasvaa toistasataa pilvikirsikkapuuta, jotka kukkivat touko–kesäkuun vaihteessa. Leppävaaran koulun oppilaat istuttivat ensimmäiset puut talkoilla. Espoon kaupungin taidekokoelmaan kuuluva Leppävaara Flag (2003) ja Lippumereksikin

kutsuttu ympäristötaideteos Suomen kesää kuvaavine lippuineen on hollantilaisen taiteilijan Germa Huijbersin suunnittelema.

19 • Sellon vallihauta

Aika ajoin voimakkaasti tulviva Monikonpuro muodostaa ikään kuin vallihaudan linnoituksen suojaksi. Albergan kanavaksi nytemmin nimetyssä purossa on oma taimenkanta, joka on siirretty 1990-luvulla Siuntion Ingarskilasta.

20 • Leppävaaran asema

Helsingin ja Turun välisen rannikkoradan perustamisesta päätettiin jo vuoden 1887 säätyvaltiopäivillä, mutta valmistelevat työt aloitettiin vasta 1900. Rata avattiin säännölliselle liikenteelle 1.9.1903. Lähiliikenne sähköjunilla Helsingistä Kirkkonummelle käynnistyi 1969. Kaupunkirata Helsingistä avattiin rantaradan viereen 2001. Leppävaaran asemalta ajetaan nykyään arkisin yli 220 lähijunavuoroa.

Leppävaaran seisake avattiin liikenteelle 1904. Vuonna 1909 rakennettu vaatimaton asema ja ratavartijan tupa purettiin 1999. Arkkitehtitoimisto Raimo Teränteen suunnittelema uusi joukkoliikennekeskus valmistui vuonna 2002.

edustavassa rakennuksessa on komeat volyyttipäädyt. Seinien laudoituksessa hyödynnettiin järeitä mäntyisiä raakasokerin kuljetuslaatikoita. Tästä syystä huvilaa alettiin kutsua Sokerilinnaksi. Kuuluisat laudat onkin jätetty entisöinnissä näkyviin yläkerran sisätiloissa. Vuodesta 1900 kartano siirtyi Slöörien perheen kesäkäyttöön. Silloin kartanossa vietettiin kulttuurihistoriallisesti merkittävää elämää. Perheen vävy oli Akseli Gallen-Kallela, jolle annettiin kartanolle kuuluneesta Pellavaniemestä paikka uuden ateljeekodin perustamiseen. Kartanon peruskorjaus valmistui 1997. Nykyään rakennuksessa toimivat Espoon Kaupakkamari ja yksityinen mainostoimisto. Kartanossa on tiettävästi kaksi kummitusta: Svarta ja Vita Frun.

PERKKAÄ-VERMO (noin 7 km)

M Mäki   - - - - - Yhdyspolku   — Kiertotie

1 • Upseerintornit

Nelostornit valmistuivat vuonna 1988 suunnittelijanaan arkkitehtitoimistot Ruokosuo ja Björkstam–Heino–Koskinen. Nykyään rakennuksissa toimii yrityspuisto Upseerin Avc.

2 • Perunakellari

Amiraali Carl Herman Tersmeden kertoo muistelmissaan, kuinka Albergan rälssitilan rakuuna Album palasi 2.8.1762 Pommerin sodasta mukanaan kannu uudenlaisia juureksia: perunoita. Tilan isäntä Tersmeden laittoi niitä kokeeksi itämään tässä paikassa aikanaan sijainneeseen kellariin. Alue on kaavoitettu puistoksi.

3 • Kappeli

Leppävaaran seurakunnan ensimmäisen kirkon rakentamiseen käytettiin puretun helsinkiläishotellin hirsii. Talkoovoimin ja lahjoitusten turvin vuonna 1929 rakennetun kirkon suunnitteli Berndt Blom (uudistettiin vuonna 1990) ja kellotapulin Huugo Kaista. Alttarin krusifiksi on Ville Vallgrenin ja Hyvä paimen-taulu Anna Sahlstenin. Riegerin valmistamat urut saatiin Toukolan seurakuntatalosta Helsingistä vuonna 1955.

4 • Leppävaaran ammattioppilaitos

Rakennus valmistui vuonna 1961 (laajennus 1970-luvun lopussa) ja uusi metalliosasto 2002. Vanhan rakennuksen tilalle on valmistumassa uusi, Teppo Pietarisen suunnittelema oppilaitos kesällä 2007. Nykyisen oppilaitoksen kohdalla sijaitsi aiemmin Albergan kartanon vuonna 1803 valmistunut päärakennus, katso s. 10–11.

5 • Tersmedenin puisto (Kersantinpuisto)

Albergan kartanon komeasta puutarhasta on nykyään jäljellä vain pieni osa, joka on pitkälti luonnontilassa, katso s. 10–11. Erikoisen leiman alueelle antavat harvinaiset, 1800-luvulta peräisin olevat metsälehmukset. Muita puistosta löytyviä lajeja ovat kiurunkannus, mukulaleinikki, käenrieska, valkovuokko, ukkomansikka, taikinanmarja, lehtokuusama sekä syreenipensas.

6 • Perkkaanpuiston koulu

Perkkaanpuiston koulua kutsutaan Kissakouluksi rakennuksen muodon mukaan: arkkitehti Anders Hedmanin kerrotaan käyttäneen mallina omaa kissaansa.

Majurinpolun läheisyydessä olevat ruusupensaat ovat mahdollisesti vanhan ranskanruusun, perinteisen puistoruusun, juurivesoja. Majurinpolun molemmin puolin kasvaa kyläkurjenpolvea, joka on vanha kulttuurikasvi. Kuusikuja johti alun perin Albergan kartanolle.

7 • Perkkaanpuisto

Perkkaanpuistossa sijaitsivat aiemmin Vanhan Albergan etupihan rakennukset sekä Bergansin ratsutila, jonka historia tunnetaan vuodesta 1556 lähtien. Vuodesta 1907 alkaen tilaan kuuluneesta radan pohjoispuolisesta ulkopalstasta erotettiin yli 200 tonttia, joista syntyi nykyinen Lintuvaara. Espoon kaupungin asukaspuistossa on ohjattua ja vapaata toimintaa lapsille ja lapsiperheille.

8 • Koira ja tähti -patsas

Perkkaan keskipisteessä sijaitseva ”Susipat-

sas” eli ”Muuttajan monumentti” tilattiin 1989 taiteilija Pekka Nevalaiselta, joka asui tuohon aikaan Perkkaalla. Kaksiosainen teos konkretisoi ihmisen luontoyhteyttä ja ajan suhteellisuutta.

9 • Pellavaniementie

Pellavaniementie on entinen tykkitie. Yhdyskunnanmäen ympäristö perustuu Lars Sonckin vuonna 1908 laatimaan asemakaavaan. Viidestä huvilasta jäljellä on kolme, jotka ovat vuoden 2001 kaavan mukaan säilytettäviä. Pellavaniementie 5:n jugendtyylisten huvilan suunnitteli itselleen arkkitehti Berndt Blom. Pellavaniementie 3:n rakennutti kansallisteatterin näyttelijä-kuiskaaja Oskar Salo. Neljäs, Anna Sahlsténin rakennuttama huvila purettiin luvatta ja viides paloi. Itsehallinnontie 5:n rakennutti vuonna 1911 prokuristi ja muusikko Alfred Succo. Huviloiden ympärillä on vanha omenatarha.

Yrityspuisto Stellan rakennukset valmistuivat vuosina 1999–2001.

10 • Yhdyskunnanmäki

Valtioneuvosto vahvisti Albergan yhdyskunnan perustamisen 2.3.1921. Se käsitti Bergansia lukuunottamatta radan eteläpuoliset alueet Bredvikin yksinäistilaa myöten. Yhdyskunnan toiminta jäi kuitenkin lähes muodolliseksi ja muiden vastaavien tavoin se lakkautettiin valtioneuvoston päätöksillä (1954–55). Parhaan kuvan Leppävaaran huvilayhdyskunnan luonteesta saa nykyään Pellavaniementiellä sekä Friisinmäellä ja Ruukinrannassa.

Vanhan Albergan kartta on kuvattu katu-kiveyksessä. Yhdyskunnanmäestä on yhteys Espoon kaupungin ylläpitämään päälätkuun.

11 • Tarvontie

Turunväylä (valtatie 1) on Suomen pääväyliä. Sitä käyttää tällä kohtaa arkinen 35 000 ajoneuvoa vuorokaudessa. Suomen ensimmäinen moottoritie, 15 km pitkä Tarvontie Huopalahdesta Gumböleen rakennettiin 1956–62 työllistämistöinä 1 000 miehen voimin. Tarvontietä pidetään suomalaisen tienrakentamisen kauneimpana saavutuksena. Tietä jatkettiin Veikkolaan 1965–67.

Turunväylän varteen on tulossa uusi Vermonsolmun liittymä sekä runsaasti toimistorakentamista.

12 • Ville Vallgren

Kuvanveistäjä, symbolisti, taideakatemian jäsen ja hyvän ruoan ystävä Ville Vallgren (1855–1940) asui Albergan huvilayhdyskunnassa kolmannen vaimonsa Viivi Paarmion kanssa palattuaan Pariisista vuonna 1913. Talo sijaitsi lähellä tätä risteystä, johon perimätiedon mukaan Ville ja naapurinsa Akseli Gallen-Kallela jäivät usein jatkamaan tarinointia illanviettojen jälkeen.

13 • Linnunlaulu

Näillä main sijaitsi Linnunlaulun täysihoitola, jossa monet Suomen kulttuuripersoonista kävivät lepuuttamassa hermojaan.

14 • Tarvaspää

Akseli Gallen-Kallelan suunnittelema jugendhenkinen ateljeelina valmistui vuonna 1913 (entisöity vuonna 1961). Akseli Gallen-Kallela (1865–1931) oli Suomen taiteen kultaajan vahva vaikuttaja, kansallisten aiheiden ja Kalevalan kuvittaja. Linna rakennettiin Albergan kartanoon kuuluvan Pellavaniemen kor-

keimmalle kohdalle (katso s. 10–11). Rakennus oli valmistuessaan moderni: siinä oli alun perinkin keskuslämmitys ja vesijohto. Mielenkiintoisina yksityiskohtineen se on ainitaatuinen taideteos, jonka osia ovat keskiaikainen kirkko päätyineen, Viipurin linnan kahdeksankulmainen torni ja firenzeläinen loggia.

Rakennuksessa toimii nykyään Gallen-Kallelan Museo. Museoalueeseen kuuluu myös 1850-luvulla rakennettu puuhuvila Villa Linudd, jossa toimii kahvila-ravintola Tarvaspää. Huvilan seinillä on Fredrik Ludvig Clasenin Tarvaspäästä esittäviä maisematapetteja. Hirsinen savusauna on Gallen-Kallelan suunnittelema.

15 • Siemens

Werner Siemens perusti lennätintyöpajan Berliiniin vuonna 1847. Toiminta Suomessa alkoi lennätinlinjan rakentamisella Pietarista Turkuun vuonna 1855. Vuonna 1970 Siemens Oy osti Bergansin tilan ja teki kauppalan kanssa aluerakentamissopimuksen. Sopimuksen myötä Perkkään ensimmäisen kerrostalon valmistui joulukuussa 1972 osoitteeseen Everstinkuja 1.

16 • Palstaviljelmät

Alueella on 65 viljelypalstaa, joita vuokraa Perkkää–Vermo ry jäsenilleen.

17 • Sillat

Alueella kasvaa monipuolinen valikoima pajuja, joista monet ovat kasvutaltaan ja oksiston väreiltään kauniita katsella. Lisäksi siellä on isosorsimoa, jota istutettiin Suomeen luopaavana rehukasvina 1700-luvulta alkaen

mm. Carl von Linnén suosituksesta. Kasvin lehdillä majaillut nokisien aiheutti karjalle paikoin myrkytyksiä, joten rehuikäyttö ei yleistynyt. Isosorsimo kuitenkin jäi ja leviää edelleen syrjäyttäen rantavesien alkuperäislajeja.

18 • Talin jätemäki

Iso-Huopalahti oli ennen eräs pääkaupunkiseudun parhaimpia lintukohteita, kunnes lahden pohjoisosasta täytettiin 27 hehtaaria ja sitä käytettiin kaatopaikkana 1963–80. Jättemassoja on paksuimmillaan 20 metrin kerros. Jätevuoren hengityspotket näkyvät yhä maanpinnalla.

Alue on tyypillistä joutomaata. Varsinkin jätemäen itäpuoli on kuitenkin yhä seudun parhaimpia alueita pensas- ja lehtimetsälintujen sekä yölaulajien kuten ruisrääkän, luhta- ja viitakertusen sekä pensassirkkalinnun havaitsemiseen. Alueella pesii myös näyttävä lapasorsa ja uhanalainen pikkutikka. Kevätmuuton aikaan lahdelta kerääntyy huomattavia määriä vesilintuja, kahlaajia ja lokkeja.

19 • Jupiter

Tähtitieteellisen yhdistyksen Ursan ylläpitämään aurinkokunnan pienoismalliin kuuluva Jupiter (mittakaava 1:1 miljardi) asennettiin Talin jätemäen silloin korkeimmalle kohdalle Helsingin puolelle vuonna 1992. Jupiterin aurinko on 140-senttinen teräspallo 20 metriä korkean pylvään nokassa ja se sijaitsee Pajamäen Patterimäessä, 817 metrin päässä

Jupiterista. Myös muut planeetat löytyvät Laajalahden ympäristöstä.

20 • Vermon ravikeskus

Vermo on valtakunnallisessa rataluokituksessa maan keskusravirata. Katsomo ja ensimmäiset tallirakennukset valmistuivat vuonna 1977 suunnittelijanaan Risto Manérus. Radan vuotuiset päätapahtumat ovat kansainvälinen Finlandia-Ajo (EM-osakilpailu) ja kotimaisten lämminveristen Suuri Suomalainen Derby. Rata on arkipäivisin harjoituskäytössä ja muuna aikana vapaasti esim. ulkoilijoiden käytettävissä. Kesäsunnuntaisin parkkipaikalla on suosittu kirpputori. Hevosilla on alueella aina etuajo-oikeus.

21 • Leppävaaran radioasema

Asema valmistui vuonna 1931. Vastaanottoasema liittyi rannikkoradiotoimintaan, jolla pidettiin yhteyttä suomalaisiin kauppalaivoihin näiden ollessa merillä. Vastaanottoasema siirrettiin Keimolaan vuonna 1952, jolloin Leppävaaran radioasema automatisoitiin ja muutettiin lähetyksesemaksi.

22 • Kasvit ja puut

Vermosta lähtevän polun varrelle on istutettu sahalehtistä liuskeleppää sekä aikaisin keväällä kukkivaa ruttojuurta. Tien varrella rehoittaa tiheä rohtoraunioyrttikasvusto, joka tienpiennarten niittämisen ansiosta kukkii sekä alku- että loppukesästä. Pientareilla

näky myös punakoisoa ja puutarhakarkulaista piparjuurta.

23 • Kiinteistö Oy Vermonhovi

Vermonpolku 3 valmistui vuonna 1986 (suunnittelijat Matti Nurmela, Kari Raimoranta ja Jyrki Tasa). Alueella on vaihtelevan muotoisia ja materiaaleiltaan mielenkiintoisia pieniä yksi- ja kaksikerroksisia vuokrataloja.

24 • Hatsinan puisto

Puisto on nimetty Venäjällä Pietarin vieressä sijaitsevan Espoon ystävyyskaupungin mukaan.

Kaupunginhallitus on varannut Suomen suurimmalle arkkitehtitoimistolle Evatalle puiston länsipäästä alueen 31.12.2006 saakka monipuolisen vapaa-ajankeskuksen suunnittelua varten.

25 • Monikonpuro

Monikonpuro alkaa Lintuvaaran Äijässuolta ja laskee Iso-Huopalahteen. Puron varressa oli 1700-luvulla yhteensä 10 kalaporrasta. Purossa elää nykyään taimenkanta, joka siirrettiin 1990-luvulla Siuntion Ingarskilasta. Alkuperäisen koskipaikan tällä puolella sijainneessa ”Strand Cafessa” eli Koskikahvilassa toimi kieltolain 1919–32 aikaan salakapakka – poliisiasema, josta pirtujahtia johdettiin, oli kosken toisella puolella.

PUUSTELLINMÄKI- MÄKKYLÄ (noin 3 km)

Mäki Näköala Oikopolku Yhdyspolku

1 • Saksalaisen sotilaan hauta

Kansalaissodan loppuvaiheessa käytiin Leppävaarassa taistelu, jossa kaatui kolme harakka-laista punakaartilaisista. Saksalaisia kaatui myös kolme, joista yhdelle Ville Vallgren suunnitteli muistokiven. Sen veisti punagraniitista leppävaaralainen Guido Eriksson ja pystytti Leppävaaran suojeluskunta.

2 • Postipuunmäki

Leppävaaran seisakkeen avaamisen jälkeen (1904) lähiseudun mäkiin kaavoitettiin runsaasti huvilatontteja. Perimätiedon mukaan niiden asukkaat kiinnittivät postilaitteikkonsa kuuseen,

jota kutsuttiin Postipuuksi. Postipuunmäen huvilat purettiin 1980-luvun puolivälissä.

Kehä 1:n liikennetunnelin suuaukot tulevat suunnitelman mukaan kallion lounaisrinteeseen.

3 • Rautakautinen asuinpaikka

Vuonna 1937 Fridborgin talon perunamaalta löytyi raudasta valmistettu putkellinen keihäänkärki ja kaksi putkikirvestä. Esineet ajoitetaan esiroomalaiseen (500–0 eaa.) tai vanhempaan roomalaiseen rautakauteen (0–200 jaa.). Tuohon aikaan rantaviiva kulki näillä paikkeilla. Löydöt ovat nuorimpia todisteita asu-

tuksesta Espoossa esihistoriallisella ajalla.

4 • Armas Launiksen katu

Puustellinmäessä asunut Armas Launis (1884–1959) oli kosmopoliitti, kansanperinteen tutkija, kirjailija ja aikansa menestynein suomalainen oopperasäveltäjä. Hän perusti useita kansankonservatorioita luoden pohjaa nykyisille musiikkiopistoille. Launis emigroitui Nizzaan vuonna 1930.

5 • Gabro ja hiidenkirnut

Kehä I:n itäpuolella ja Latu-rinsillan vieressä oleva kal-

lio on gabro, tumma syväkivilaji. Kallion laen lounaiskulmassa on viisi pienehköä hiidenkirnua, jotka on luokiteltu Uudenmaan kallioperän opetus- ja suojelukohteiksi sekä Espoon luontokohteiksi. Ne syntyivät viime jääkauden lopulla mannerjäätikön sulamisvesien virrassa pyörineiden kivien kaivertamina.

6 • Postipuun koulu

Espoon kansainvälinen koulu valmistui vuonna 1992 (laajennus vuonna 2001) suunnittelijoinaan Pirkko ja Arvi Ilonen.

7 • Televa

Puolustusvoimat teki tarjouspyynnön kevyen kompaniaradion prototyypistä mm. tällä paikalla sijainneelle Televalle (alkujaan Valtion

Radiopaja) vuonna 1963. 1980-luvulla Televasta tuli Telenokia, ensimmäinen yksityistetty valtionyritys. Telenokian radiopuhelinosaasto liitettiin Mobiraan. Maailman ensimmäinen kannettava NMT-puhelin Mobira Talkman esiteltiin vuonna 1984. Mobiran osti Nokia, jonka toimintoja on nykyään tällä paikalla.

8 • Tykkitie

Helsingin maa- ja merilinnoituksen puolustus perustui jalkaväkeen ja sitä tukevaan vahvaan tykkistöön. Tukikohdat muodostuivat taisteluasemista ja tykkipattereista ammusvarastoinen. Erityisesti huomioitiin linnoituslaitteita yhdistävät tykkitiet, joita pitkin joukkoja ja kalustoa voitiin siirtää taistelujen aikana. Yhdistiet eli tykkitiet tehtiin makadamista (murskatusta kivistä) ja mukulakivistä.

9 • Sankarihaudat

Pitäjänmäen suojeluskunta perusti Talvisodassa kaatuneille pitäjänmäkeläisille hautausmaan, joka tuli 50 metriä Leppävaaran puolelle. Muistomerkki ja uudet hautakivet ovat vuodelta 1968, suunnittelija konalalainen taiteilijaprofessori Viljo Savikurki.

10 • Komendantinmäki

Mäellä sijaitsee Helsingin maa- ja merilinnoituksen taka-asemia sekä luolia.

11 • Vanha Turuntie

Kuninkaantie oli keskiajan tärkein maantie Suomessa. Se kulki Turusta Viipuriin muodostaen myös keskeisen osan Bergenin ja Pietarin välisestä postireitistä 1300-luvulta alkaen. Helsingin perustamisen jälkeen Bembölestä haarautui kaupunkiin liityntäreitti. Samaa

linjausta käytti tällä kohtaa Helsingin ja Turun välinen päätie aina Tarvontien avaamiseen 1962 saakka. Nykyistä Vanhaa Turuntietä käyttää Puustellinmäessä 12 000 ajoneuvoa vuorokaudessa.

12 • Unic-talo

Ohjelmistoyrityksen rakennuttama talo valmistui vuonna 1987 suunnittelijoinaan Pekka Helin ja Tuomo Siitonen. Vankka toimisto koostuu kahdesta osasta, ja siinä on linnoitusmaisia piirteitä.

13 • Raha-automaattiyhdistys

Vuonna 1978 valmistuneen tuotantorakennuksen muutos RAY:n pääkonttoriksi valmistui vuonna 2004 suunnittelijanaan arkkitehtitoimisto Castrén–Jauhiainen–Nuuttila. Toimistotilat kiertävät 20 metriä korkeaa pääaulaa, johon valo saadaan lasikaton kautta.

14 • Puhujanpolku

Kunnallisneuvos Bertil Eriksson oli 1950-luvulla Espoon kunnanvaltuuston ahkerin puhuja. Hän ajoi erityisesti ruotsinkielisten asemaa, perusti Espoon museon ja kehitti voimakkaasti kotiseututyötä.

15 • Mäkkylän virkatalo

Helsingin pormestari Hans Olofsson perusti Mäkkylän kylän taloista ratsutilan vuonna 1611. Tila siirtyi Kruunulle vuonna 1711 ja toimi mm. Viaporin komendantin virkatalona

vuodesta 1772. Viimeisin päärakennus 1840-luvulta paloi vuonna 1997.

16 • Arlainstituutti

Instituutin päärakennus valmistui vuonna 1954 (laajennukset 1985 ja 1996) ja asuntolakampus vuonna 1992 suunnittelijanaan Raimo Teränne. Erityisopetuksen alueella toimiva valtion ammatillinen koulutus- ja kehittämiskeskus tarjoaa ainoana Suomessa ammatillista kuntoutusta ja koulutusta sekä asiantuntijapalveluita näkövammaisille ja kuurosokeille. Vuonna 1972 koulu siirtyi Helsingistä Leppävaaraan nykyiselle paikalleen, johon oli jo sodan aikana evakuoitu valtion ammattikoulukoti Karjalan kannakselta.

17 • Puustellinpuisto

Valtion omistamassa purolaaksossa on vanha patoallas ja luonnontilainen jalopuu-lehto, jossa on mm. jalavia ja saarneja. Puro saa alkunsa Pajuniityltä ja laskee Monikon-puroon.

Jos Kehä I:n tunnelointisuunnitelmat toteutuvat, puron valuma-alue laajenee 100 hehtaarilla.

© Espoon kaupunki

Toimittanut: Pauli Saloranta

Editointi ja ulkoasu: Onnion

Painatus: Libris 11.2005

Esite on saatavilla myös ruotsiksi.

Näe ja koe kaupunki.

Espoon kaupunkipolut -esitesarja avaa näkökulmia omaleimaiseen ja monikerroksiseen kaupunkiin. Kaupunkikeskuksissa kiertelevillä poluilla on läsnä historia ja nykypäivä, vireää kaupunkikulttuuri eri muodoissaan sekä rikas luonto.

Esitesarja sisältää kaikkiaan 19 polkua Espoon viidessä kaupunkikeskuksessa, joita ovat Espoon keskus, Leppävaara, Tapiola, Matinkylä ja Espoonlahti. Kaupunkipolut-sarja on tarkoitettu nykyisille ja entisille espoolaisille, Espoosta kiinnostuneille vierailijoille ja erityisesti kaupungin uusille asukkaille.

Poluilla tavataan!

Yhteistyössä

Espoon kaupunki www.espoo.fi

Uudenmaan liitto www.uudenmaanliitto.fi

Suomen Kotiseutuliitto www.suomenkotiseutuliiitto.fi

Espoon Kaupunginosayhdistysten Liitto www.intsys.fi/ekyl

Esbo hembygdsförening www.kulturfonden.fi/esbohembygd

Leppävaara-seura www.lepuski.fi

Perkkaa-Vermo-yhdistys www.perkkaa-vermo.org

Leppävaaran seurakunta www.leppavaaranseurakunta.fi

www.espoo.fi/kaupunkipolut